ಮೈರಾವಣ ಕಾಳಗ

[ವಜ್ರದುಂಬಿ]

[ಸೂಚನೆ : ಇದು ಅಜಪುರದ ವೇಂಕಟ ವಿರಚಿತ ಮೈರಾವಣ ಕಾಳಗ ಪ್ರಸಂಗದ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದು , ಭಾಗವತರಿಗೆ ಆಡಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ]

[ಪಾತ್ರಗಳು : ರಾಮ , ಲಕ್ಷ್ಮಣ , ವಿಭೀಷಣ , ಸುಗ್ರೀವ , ಹನುಮಂತ , ಜಾಂಬವ , ಕಪಿಗಳು , ರಾವಣ , ಮಹಿರಾವಣ , ಅಹಿರಾವಣ , ಬಾಗಿಲಭಟ , ಸರಮೆ , ಚಾರಕ , ಸೂಚಿಮುಖ , ದಧಿಮುಖ , ವಜ್ರದಂಷ್ಟ್ರ , ಮತ್ಸ್ಯವಾನರ , ದುರುದುಂಡಿ , ತಕ್ಕಡಿಯವ , ಗಾರುಡಿಗರು]

[ರಾಮ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮಣರ ಓಲಗ]

ರಾಮ-ಲಕ್ಷ್ಮಣ : (ಆದಿ) ರಾಮ ರಾಮ | ದಯಾಸಾರ || ಭೂಮಿಪಾಲಕ | ಭಕ್ತ ವತ್ಸಲ || ಪ || ಸಾಕೇತಾಧಿಪ | ನಾದ ದಶರಥ || ನಾ ಕುಮಾರರು | ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರು || ಮಾತೆ ಕೈಕೆಯ | ಮಾತಿಗೋಸುಗ || ಈತ ರಾಘವ | ಸೀತೆಯೂ ಸಹ ||

ರಾಮ-ಲಕ್ಷ್ಮಣ : (ಏಕ,ಕೋರೆ) ಆಡುತ್ತಾಡುತ್ತಾ ಬಂದ ರಾಮ | ಸಂತೋಷದಿಂದ | ಆಡುತ್ತಾಡುತ್ತಾ ಬಂದ ರಾಮ | ನೋಡುವರಿಗೆ ದಯ | ಮಾಡುವ ಗುಣನಿಧಿ | ಬೇಡುವರಿಗೆ ಕೈಯೊಳ್ | ನೀಡುತ ವರವ || 1 || ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವಿನಂಥ ಮೈಯ | ಪರಿಮಳಿಸುವ | ಫುಲ್ಲಲೋಚನ ಮದನನಯ್ಯ || ಕಲ್ಲಾಗಿ ಮಲಗಿದ | ಹಲ್ಯೆಯ ಸಲಹಿದ | ಕಲ್ಯಾಣಾಂಗ ರಘು | ವಲ್ಲಭ ರಾಮ || 2 ||

[ರಾಮ-ಲಕ್ಷ್ಮಣರ ಓಲಗ ಮುಗಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ವಿಭೀಷಣ , ಸುಗ್ರೀವ , ಹನುಮಂತ , ಜಾಂಬವ ಮತ್ತು ಕಪಿಗಳು ಬರುತ್ತಾರೆ , ತೈತೈತೈತೈ......]

ರಾಮ : (ತ್ರಿವುಡೆ-1) ಸತಿಯನರಸುತ ಪೋಗಿ ವಾನರ | ಪತಿಯ ಸಖ್ಯವ ಬೆಳೆಸಿ ಜನಕ || ಕ್ಷಿತಿಪನಾತ್ಮಜೆ ಇರುವ ವಾರತ | ಅರಿತು ತಾನು ||

ರಾಮ : (ಭೈರವಿ ಜಂಪೆ-1,2) ಸುರಪಜಿತು ಮುಂತಾದ ದುರುಳ ರಕ್ಕಸರನೆ | ಲ್ಲರ ಕೊಂದು ರಾವಣನ ಧುರದಿ ಜವಗೆಡಿಸಿ ॥ ಚಂದದಿಂದೆಸೆವ ರಣ ಮಂದಿರದಿ ಶ್ರೀ ರಾಮ । ಚಂದ್ರನಿರಲಿಂತು ಕಪಿ ವೃಂದದೊಡನಂದು ॥

[ಇಂದ್ರಜಿತುವಿನ ವಧೆಯವರೆಗಿನ ಕಥೆಯನ್ನಲ್ಲ ಹೇಳಿದ ನಂತರ ಇನ್ನೂ ರಕ್ಕಸರು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಏನು ಮಾಡೋಣ ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ]

ಕಪಿ-1 : (ಮಟ್ಟೆ-ತತ್ತತ್ಕೆ) ರಾಮ ಪದವ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ | ಪಾದ ನಂಬಿ ಪೊರಟು ನಾವು || ದೇವ ನಿನ್ನ ಅಡಿಯೊಳೀಗ | ಸೇವೆ ಮಾಳ್ವವು ||

ಕಪಿ-2 : (ಮಟ್ಟೆ-ತತ್ತತ್ಯೆ) ರಾಮ ನಿನ್ನ ಪಾದ ಸೇವೆ | ದೊರಕಿದಿದುವೆ ಭಾಗ್ಯವೆನುತ || ನಿನ್ನ ನಾಮ ಬಲದೊಳೀಗ | ಖಳರ ವಧಿಪೆನು ||

ರಾಮ : (ಜಂಪೆ-1,2) ಕಾಮಿನೀಮಣಿ ಕೇಳು ರಾಮಚಂದಿರನು ಬಳಿ | ಕಾ ಮಹಾ ಕಪಿಗಳುದ್ದಾಮ ಸಾಹಸವ || ಕಂಡು ತೋಷವನು ಕೈಗೊಂಡು ಮತ್ತವರನುರೆ | ಕೊಂಡಾಡಿದನು ಪ್ರಬಲ ಪಿಂಡರಿವರೆಂದು ||

[ರಾಮನು ಕಪಿಗಳ ಸಾಹಸವನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಾನೆ]

ಜಾಂಬವ : (ತ್ರಿವುಡ-1) ಎನಲು ಜಾಂಬವನೆಂದ ಕೈಮುಗಿ | ದಿನಿತು ಬರಿದೇ ಪೊಗಳಲೇತಕೆ || ಚಿನುಮಯನೆ ನಿನ್ನೊಡಲೊಳಿಹುದೀ | ಜಗತಿ ತ್ರಯವು ||

ಹನುಮಂತ : (ಮಟ್ಟೆ) ಪೊಗಳಬಾರದು | ರಾಘವ ದೇವ | ಜಗತಿ ಪಾಲನೇ | ನಿನ್ನ ದಯೆಯಲಿ || ರಘು ಕುಲೋದ್ಬವ | ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯ | ಅಗಲದೆಸೆಗ್ವೆವು | ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲಿ ||

ರಾಮ : (ಜಂಪೆ-1,2) ಮೂಗಿನಲಿ ಬೆರಳಿಟ್ಟು ತೂಗಿ ನಿಜ ಮುಕುಟವನು | ರಾಘವನು ರವಿತನಯಗಾಗ ನಗುತೆಂದ || ಬಲುದಣಿದುದೈ ನಮ್ಮ ಬಲವೆಲ್ಲ ಇಂದಿನಲಿ | ಬಲವಂತ ರಾಕ್ಷಸರ ಗೆಲುವ ಬಗೆಗಾಗಿ ||

ಸುಗ್ರೀವ : (ಜಂಪ-1,2) ದೇವ ದೇವೋತ್ತಮನೆ ನಿರುಪಮಿತ ಚಾರಿತ್ರ | ಭಾವ ದೈತ್ಯಾಂತ ಖರ ವಿದ್ವಂಸಿ ಜಯತು || ಪೇಳಲೇನಿದೆ ನಿನ್ನ ಕಿಂಕರರಿಗೀಪರಿಯ | ಲೀಲೆ ಸಾಕೆನುತ ನಮಿಸಿದರೆಲ್ಲ ಪದದಿ ||

ವಿಭೀಷಣ : (ಏಕ,ಕೋರೆ) ಕುಜನರೆಡೆಯು ಸಲ್ಲ ನಿಜವೆಂದು ಬಂದೆ | ರುಜೆಗಡವಿಯ ಮದ್ದೇ ರುಜುವಾದುದಿಂದೇ || ಪರನಾದಡೆಯು ಹಿತಕರನೆ ಸುಬಂಧು | ಬರಲಹಿತವು ಬಂಧುಪರನೆ ಕೇಳಿಂದು ||

ರಾಮ : (ಜಂಪೆ-1,2) ಕಷ್ಟಕೊದಗಿಸಿದೆ ಸೌಮಿತ್ರಿ ನಿನ್ನನು ಬರಿದೆ | ರಕ್ಕಸರ ಬವರದೊಳು ಪಡೆದೆ ಸಂ ಕಟವ || ಏಸು ಪೊಗಳಿದರಲ್ಪ ಇದುವೆ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ | ವಾಸಿ ಪಂಥದೊಳಾಯ್ತು ಶ್ರಮವೆಂದ ರಾಮ ||

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : (ಕೇದಾರಗೌಳ-ಅಷ್ಟ) ಎನ್ನ ಕೇಳುವೆಯ ಸಂಪನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮ | ನಿನ್ನೊಳರಿಯದೇನಯ್ಯಾ || ಕುನ್ನಿಗಳುಪಟಳ ನಿನ್ನೊಳು ಸಲುವುದೇ | ಚೆನ್ನಿಗ ನೀ ಪೇಳಯ್ಯ ||

ರಾಮ : (ಜಂಪೆ-2) ಎಂಬನಿತರೊಳು ತರಣಿ ಅಂಬರವನಿಳಿದ ಅಪ | ರಾಂಬುಧಿಗೆ ಮುಗಿದುವಂದಂಭೋಜನಿಕರ|| [ಎಲ್ಲರೂ ತೆರಳಿದ ನಂತರ ರಾವಣನ ಓಲಗ]

ರಾವಣ : (ಭಾಮಿನಿ-ಅಬ್ರ) ಬಳಿಕ ಮರುದಿನವಿತ್ತ ರಾವಣ | ಅಲಘುತರ ವರ ಸಿಂಹ ಪೀಠದಿ | ಕುಳಿತ ನೊಡ್ಡೋಲಗದಿ ದಿತಿಜರ ಸಭೆಯ ಮಧ್ಯದಲಿ ||

ರಾವಣ : (ತ್ರಿವುಡೆ-2) ಲವನೆ ಕೇಳ್ಸುರ ನರ ಭುಜಂಗಮ | ಭುವನದಲ್ಲಣ ದಶವದನನು ॥ ತ್ಸವದೊಳೊಡ್ಡೋಲಗವನಿತ್ತನ | ದೇನ ಬಣ್ಣಿಪೆನು ॥

[ದೂತನ ಪ್ರವೇಶ]

ದೂತ : (ಭಾಮಿನಿ) ಓಲಗದೊಳಿರುತಿರಲು ರಾವಣ | ನಾಳುಗಳು ಪದಕೆರಗಿ ನಡುಗುತ || ಕಾಳಗದ ಪರಿಗಳನು ಪೇಳ್ಗರು | ಖೂಳನೊಡನೆ ||

ದೂತ : (ಮುಖಾರಿ-ಏಕ) ಎತ್ತ ನೋಡಿದಡತ್ತ ಬಂದು | ಕಪಿಗಳ ಸೇನೆ | ಮುತ್ತಿದೆ ನಗರವ ಮತ್ತಿಂದು ॥ ಚಿತ್ತವಿಸೈ ಬಲು | ಮತ್ತ ಗಜಂಗಳ | ಮೊತ್ತವನುರೆ ಮುಂ | ದೊತ್ತುತ ಬರುತಿರೆ ॥ ಉತ್ತಮ ಹಯಗಳ | ಪತ್ತಿ ಸಮೂಹವ | ನೊತ್ತರಿಸುತ ಸದೆ | ವುತ್ತ ಗೆಲಿದರು ॥ **ದೂತ** : (ಭಾಮಿನಿ) ಕಲಹದಲಿ ಸುರಪಾಲಜಿತು ತಾ । ನಳಿದ ವೃತ್ತಾಂತವನು ನಡುಗುತ ॥ ಖಳತಿಲಕಗರುಹಿದರು ಚಾರಕ । ರಧಿಕ ಭೀತಿಯಲಿ ॥

[ದೂತನು ತೆರಳಿದ ನಂತರ , ಇಂದ್ರಜಿತುವಿನ ಮರಣದ ವಾರ್ತೆ ಕೇಳಿ ರಾವಣ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾನೆ]

ರಾವಣ : (ನಾದನಾಮಕ್ರಿಯೆ-ಅಷ್ಟ) ಇಂದ್ರಾರಿ ಮಡಿದ ವಾರ್ತೆಯ ಕೇಳೀ | ದಶ | ಮುಖ ಮನಗುಂದಿ ಕ್ಲೇಶವ ತಾಳಿ ॥ ಅಕಟಕಟೇನೆಂದು ಹಲುಬಿದ | ಗೆಲ್ವ | ಯುಕುತಿ ಕಾಣದೆ ಮಂಚಕೊರಗಿದಾ ॥

ರಾವಣ : (ಭೈರವಿ ಜಂಪೆ-1,2) ಚಿಂತಿಸುತ ಮನೆಗೈದಿ ಕಂತುವೈರಿಯ ನೆನೆದು | ತಾಂ ತವಕದಿಂ ನಿಶಿಯೊಳ್ ಭ್ರಾಂತನಂದದಲಿ ॥ ತೊಳತೊಳಲಿ ಬಳಬಳಲಿ ಕುಳಿರುತೇಳುತ ತನ್ನ | ತಿಳಿತಿಳಿದು ಮನದೊಳಗೆ ತಳುವದಾಕ್ಷಣದಿ ॥

ರಾವಣ : (ಭೈರವಿ ಜಂಪೆ−2) ನೆನೆಯೆ ಮೈರಾವಣನ ಘನಬೇಗ ನಾ ದೈತ್ಯ | ಸನುಮತದೊಳಯ್ತಂದ ದನುಜೇಂದ್ರನೆಡೆಗೆ ||

[ರಾವಣ ತೆರಳುತ್ತಾನೆ , ಅಬ್ರಕ್ಕೆ ಅಹಿರಾವಣ ಮತ್ತು ಮಹಿರಾವಣರ ಪ್ರವೇಶ , ಐರಾವಣ ಮತ್ತು ಮೈರಾವಣರು ವಿಶ್ರಾವಸು ಮುನಿಗೆ ಬೇರೊಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾವಣನಿಗೆ ಸಹೋದರರು.]

ಮೈರಾವಣ-ಐರಾವಣ : (ಅಬ್ರ)(ತ್ರಿವುಡೆ-2) ಇತ್ತಲಾ ಪಾತಾಳ ಲೋಕದಿ l ಧೂರ್ತ ಖಳ ಮೈರಾವಣಾಖ್ಯನು l ಅರ್ತಿಯಿಂ ಓಲಗವನಿತ್ತನು l ಅನುಜನೊಡನೆ ll

ಮೈರಾವಣ-ಐರಾವಣ : (ತ್ರಿವುಡೆ-2) ಮೂರು ಜಗ ತಲ್ಲಣಿಸುತಿದೆ ರಣ । ಧೀರರೆಮ್ಮಯ ವಿಕ್ರಮಕೆ ಸರಿ॥ ಯಾರಿಹರು ಈ ಜಗದೊಳನುಪಮ । ವೀರರೆನಿಸಿ ॥

ಮೈರಾವಣ-ಐರಾವಣ : (ತ್ರಿವುಡೆ-2) ಹಗೆಯು ತಮಗಿಲ್ಲೆನುತ ಖಳರಾ | ಬಗೆದು ಮೀಸೆಯ ತಿರುಹುತಿರಲಾ ॥ ವಿಗಡ ರಾವಣ ಬಾರೋ ಎಂಬಾ | ಕೂಗು ಕೇಳಿ ॥

[ರಾವಣನ ಕೂಗನ್ನು ಕೇಳಿ ಮೈರಾವಣನು ರಾವಣ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ , ಇಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲ ಭಟನ ಹಾಸ್ಯ ಇದೆ.]

ರಾವಣ : (ತುಜಾವಂತು ಜಂಪೆ-2) ಕ್ಷೇಮವೇ ಮೈರಾವಣಾಖ್ಯ ನಿನಗೆ । ಕಾಮಿನಿಯು ಸಂಧ್ಯೆ ಪರಿಣಾಮ ದಿಂದಿಹಳೇ ॥ಪ॥ ಪುರಜನರು ಪದುಳಿಗರೆ ಪರಿಜನರು ಕುಶಲಿಗರೆ । ಧರೆಯೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಕೈ ಸೇರಿರ್ಪುದೆ ॥ ಉರಗಪತಿಯವನಿಯನು ಸಾಧಿಸಿದೆಯಾ ಬಳಿಕ । ಸುರರ ಪಿರಿಯನ ಮಾತಿಗೆರವಿಲ್ಲದಿಹರೇ ॥

ಮೈರಾವಣ: (ಜಂಪೆ-2) ನಿನ್ನಯ ಕಟಾಕ್ಷದಿಂದೆಲ್ಲ ಸುಕ್ಷೇಮಿಗಳು । ಎನ್ನಧೀನದೊಳಿಹುದು ತದ್ಭೂಮಿಯು ॥ ಪನ್ನಗಾದ್ಯರು ವದಗಿಕೊಂಡಿಹರು ತನ್ನಂತೆ । ಖಿನ್ನನಾಗಿರುವೆ ನೀನೇಕೆ ದಶಕಂಠ ॥

ರಾವಣ : (ಜಂಪೆ-2) ಪಾತಾಳವಾಸಿ ಕೇಳ್ ಭೂತಳದೊಳಸೆವ ಸಾ । ಕೇತಪತಿ ದಶರಥೇಂದ್ರಾತ್ಮಜರ್ಗೆ ॥ ಆ ತುರಗಪತಿ ಭೂಪನಾತ್ಮಜೆಯ ದೆಸೆಯಿಂದ । ವೋತು ವನವಾಸ ಪ್ರವೇಶವಾಯ್ತವರ್ಗೇ ॥

[ರಾಮನು ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಬಂದನು ಎಂದಾಗ]

ರಾವಣ : (ಕೇದಾರಗೌಳ ಜಂಪೆ-2) ತಾಮಸೀಚರನೆ ಕೇಳು | ರಾಮನೆಂ | ಬಾ ಮಹಿಮನಿಂಗೋರ್ವಳು ॥ ಕಾಮಿನಿಯು ಸಂಗಡಿರಲು | ಎನ್ನನುಜೆ | ವ್ಯಾಮೋಹದಿಂ ಕಂಡಳು ॥

[ಶೂರ್ಪನಖಿಯು ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಂಡಳು ಎಂದಾಗ]

ಮೈರಾವಣ: (ಕೇದಾರಗೌಳ ಜಂಪೆ-2) ಕಂಡು ಮತ್ತೇನ್ ಗೈದಳು | ಈರೈದು | ಮಂಡೆಯುಳ್ಳವನೆ ಪೇಳು ॥ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಿಯವಳ | ವಿನಯದಲಿ | ಕೊಂಡು ಬಂದಳೆ ನೀ ಪೇಳಾ ॥

ರಾವಣ : (ಕೇದಾರಗೌಳ ಜಂಪೆ-2) ಪೇಳಲೇನಾ ನೀರೆಯ | ತರಲಯ್ದೆ | ತಾಳಿ ನೃಪವರರು ಖತಿಯ | ಮೇಲುವರಿದೆಮ್ಮನುಜೆಯ | ಕಿವಿ ಮೂಗ | ಜಾಳಿಸುತ ಕೊಯ್ಲುದರಿಯ |

[ಶೂರ್ಪನಖಿಯ ಮಾನಭಂಗ ಮಾಡಿದರು ಎಂದಾಗ]

ಮೈರಾವಣ : (ತ್ರಿವುಡೆ-2) ಖಳಪತಿಯು ತಾನಿಂತೆನಲು ಕೇ । ಳ್ದಳಲುತಲೆ ಮೈರಾವಣಾಖ್ಯನು ॥ ಪೊಳೆವ ಖಡ್ಗವ ಪಿಡಿದು ಮಗುಳುಸು । ರಿದನು ಅವನೊಡನೆ ॥

ರಾವಣ : (ತ್ರಿವುಡೆ-2) ಏನನುಸುರುವೆ ಎನ್ನನುಜೆಯಭಿ । ಮಾನವನು ನೃಪವರರು ಕಳೆಯಲು ॥ ದಾನವಿಯು ತಾನೈದಿ ಖರನಾ । ಸ್ಥಾನಕಾಗ ॥

[ಮುಂದಿನ ಕತೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಚುಟುಕಾಗಿ ಹೇಳಿ ಆ ಮನುಜರನ್ನು ಸದೆಬಡಿಯಲು ನಿನ್ನ ಸಹಾಯ ಬೇಕೆಂದಾಗ]

ಮೈರಾವಣ : (ಮಾರವಿ-ಏಕ) ಇನಿತ್ಯಾತಕೆ ಚಿಂತಿಪೆ ದನುಜಾಪತಿ । ಮನುಜರದೇನ್ ಗಣನೆ ॥ ಘನವೇ ವಾನರರಾಹವವೆನಗಿಂ । ದಣುಮಾತ್ರವು ಕೇಳು ॥

ಮೈರಾವಣ : (ಮಾರವಿ-ಏಕ) ತಿಕ್ಕುವೆ ಕೀಶರ ಲೆಕ್ಕಿಸದೀಗಳೆ । ಮುಕ್ಕಣ್ಣನು ಮುನಿಯೆ ॥ ಸೊಕ್ಕ ಮುರಿವೆ ನವರೀರ್ವರ ರಣದೊಳು । ಜಕ್ಕುಲಿಕೆಯೊಳೊಲಿದು ॥

[ರಾವಣನು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹುತ್ತಾನೆ , ಇಬ್ಬರೂ ತೆರಳುತ್ತಾರೆ , ಮುಂದಿನ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಸರಮೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ]

ಸರಮೆ : (ಮಾರವಿ-ಏಕ) ಆ ರಾತ್ರೆಯೊಳ್ ಮೈರಾವಣನಯ್ದಿಹ । ತಾರತಮ್ಯವರಿತು ॥ ನಾರೀಮಣಿ ಸರಮೆಯು ಬಳಿಕೋರುವ । ಚಾರಕನನು ಕರೆದು ॥

[ಮಾಯಾವಿ ಮೈರಾವಣ ಬಂದಿರುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ , ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಇರುವಂತೆ ಪತಿಯಾದ ವಿಭೀಷಣನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಬಾ ಎಂಬುದಾಗಿ ಚಾರಕನನ್ನು ಕಳಿಸುತ್ತಾಳ , ಇಬ್ಬರೂ ತೆರಳುತ್ತಾರೆ , ವಿಭೀಷಣ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಗೆ ಚಾರಕ ಬರುತ್ತಾನೆ]

ಚಾರಕ : (ಜಂಪೆ-2) ಕೇಳು ರಾಕ್ಷಸಪತಿಯೆ ಕರುಣದಿಂ ಮನವೊಲಿದು । ಉಳಿಗವನಿದನೊಂದ ಪೇಳಿ ಬಾರೆಂದು ॥ ಏಕಾಂತದಿಂ ಸರಮೆ ತಾ ಕಳುಹಲೈತಂದೆ । ಪೋಕ ರಾವಣನು ಅವಿವೇಕದಿಂದೀಗ ॥

ಚಾರಕ : (ಜಂಪೆ-2) ನೆನೆದು ಮೈರಾವಣನ ಘನ ಬೇಗದಿಂ ಕರೆದು | ರಣಕೆ ಕಳುಹಿರ್ಪನೆಂಬನುವ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ॥ ಉಸುರೆನುತ್ತಲಿ ನಿನ್ನ ಅರಸಿ ಕಳುಹಿದಳೆಂದು | ಜಸದಿಂದಲೆರಗಿ ಚಾರಕ ನಡೆದ ಪುರಕೆ ॥

[ಚಾರಕನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ , ಕಪಿವೀರರನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ , ಜಾಂಬವ , ಹನುಮಂತ , ಕಪಿಗಳು ಬರುತ್ತಾರೆ]

ವಿಭೀಷಣ : (ಮುಖಾರಿ-ಆದಿ) ಲಾಲಿಸಿ ಕೇಳಿರೈ ನೀವಿನ್ನು । ಪೇಳುವೆನೊಂದ । ನಾಲಸ್ಯವಿಲ್ಲದೆಲ್ಲವನ್ನು ॥ಪ॥ ರಾವಣಾಸುರನು ತಾನೀಗ । ಮರುತಜನ ಸಂ । ಜೀವನದಿಂದ ಬಲು ಬೇಗ ॥ ಈ ವನಚರರೆ । ದ್ದಾವಾರ್ತೆಯ ಕೇ । ಳ್ದೀ ವಸುಧೆಗೆ ಮೈ । ರಾವಣ ದೈತ್ಯನ ॥ ಭಾವಿಸಿ ನೆನೆಯ । ಲ್ಕೀವೇಳೆಯೊಳವ । ಠೀವಿಯೊಳೈದೆ ಮ । ಹಾ ವಿನಯದಲಿ ॥

ಹನುಮಂತ : (ಕಲ್ಯಾಣಿ-ಏಕ) ಬೆದರಲ್ಯಾಕೆ ಪದುಮನೇತ್ರನ | ರಕ್ಷಿಸುವ ಬಗೆಗೆ | ಎದೆಯಗುಂದಲೇತಕೀಕ್ಷಣ ॥ ಒದಗಿನೊಳರಿಗಳು | ಕದನ್ನಕ್ಕೊದಗದೆ | ಬದಲೆಸಗುವೆ ನಾ | ಸದುಪಾಯಂಗಳ ॥

ಹನುಮಂತ : (ಕಲ್ಯಾಣಿ-ಏಕ) ಸುತ್ತಿ ಬಾಲದಿಂದ ಕೋಟೆಯ l ಗೈದಾನು ಕೀಶ l ಮೊತ್ತ ಸಹಿತ ಮಿತ್ರ ಕುಲಜರ l ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಬಗೆ l ಗೊತ್ತಾಗದೆ ಕಾ l ಯುತ್ತಲಿರಲು ಬಹು l ದೈತ್ಯರ ತರಿವೆನು ll

[ಹನುಮಂತನು ರಾಮ-ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಸಹಿತ ಕಪಿಬಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಒಳಗಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಬಾಲದಿಂದ ಕೋಟೆಕಟ್ಟುತ್ತಾನೆ , ತಾನು ದೈತ್ಯಾಕಾರ ತಾಳಿ ಎರಡು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕೋಟೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕಾದಿರುತ್ತಾನೆ , ಹನುಮಂತನು ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಉಳಿದ ಕಪಿಗಳು ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ಕೂರುವುದು , ಹನುಮಂತ ಮಾತ್ರ ಕಾಣಿಸುವಂತೆ ಉಳಿದವರನ್ನು ತೆರೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚುವುದು , ಮುಂದಿನ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಮೈರಾವಣ ಬರುತ್ತಾನೆ]

ಮೈರಾವಣ :(ಕೇದಾರಗೌಳ ಅಷ್ಟ-2) ಇತ್ತ ಮೈರಾವಣನೆಂಬಸುರನು ಮದೋ । ನ್ಮತ್ತನಾಗಿಯೆ ಕುಳಿತು ॥ ಮತ್ಯುವಂದದಿ ದಧಿಮುಖನೆಂಬ ದೈತ್ಯನ ಹತ್ತಿರ ಕರೆದೆಂದನು ॥

[ಮೈರಾವಣನು ಒಮ್ಮೆ ದೂರದಿಂದಲೇ ಕೋಟೆಯನ್ನು ನೋಡಿ , ನಂತರ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ದಧಿಮುಖನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ , ತೈತೈತೈತೈ . . .]

ದಧಿಮುಖ : (ತತ್ತತೈ) ಏತಕೆನ್ನನು ಕರೆಸಿದೆ ನೀನೀ | ತತು ಕ್ಷಣದಲಿ ಧೊರೆಯೇ ॥ ಏನೆನಗಪ್ಪಣೆ ಭೋರನೆ ಒರೆಯೆನೆ | ವೀರ ಖಳನು ನುಡಿದ ॥

ಮೈರಾವಣ : (ಕೇದಾರಗೌಳ ಅಷ್ಟ-2) ನೋಡಿ ಬಾರೆಲೊ ಕೀಶರ್ಗೂಡಿಹ ಪಾಳ್ಯವ l ಗಾಢದಿಂದೆನುತಟ್ಟಲು l [ಕೋಟೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಬರುವಂತೆ ಹೇಳಿ ಕಳುಹುತ್ತಾನ]

ದಧಿಮುಖ : (ಕೇದಾರಗೌಳ ಅಷ್ಟ-2) ಓಡಿಬಂದವನೀಕ್ಷಿಸಿದನು ಬಾಲದಿ ಕಪಿ | ಮಾಡಿದ ಕೋಟೆಯನು ॥

[ದಧಿಮುಖನು ಕೋಚೆಯನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಬಡಿದು ಬಡಿದು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವಾಗ ಹನುಮಂತನು ಸೊಪ್ಪಿನಿಂದ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾನೆ , ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದ ರಕ್ಕಸನು ಮರಳಿ ಬಂದು ಮೈರಾವಣನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆನ್ನುತ್ತಾನೆ]

ದಧಿಮುಖ : (ಕೇದಾರಗೌಳ ಅಷ್ಟ-2) ಬಂದುಸಿರಿದನು ಮೈರಾವಣದೈತ್ಯಗೆ । ನಿಂದು ಕರವ ಮುಗಿದು ॥ ಚಂದದಿ ಮರುತಜನೆಸಗಿದ ಕೋಟೆಯ । ಅಂದವನೆಲ್ಲವನು ॥

ದಧಿಮುಖ : (ಕೇದಾರಗೌಳ ಅಷ್ಟ-2) ಖಳರಾಯ ಕೇಳಯ್ಯ ಕಪಿಪಾಳ್ಯವನು ಕಾಣೆ | ಬಲವಂತನೋರ್ವ ಮಂಗ ॥ ಬಲು ಭದ್ರವಾಗಿ ಬಾಲದಿ ಕೋಚೆ ಗೈದಿರ್ಪ | ಒಳಪೋಗಲರಿದೆನಲು ॥

[ದಧಿಮುಖನು ತೆರಳಿದಲ್ಲಿಗೆ ಸೂಚಿಮುಖನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ , ತೈತೈತೈತೈ . . . .]

[ಕೋಟೆಯನ್ನು ಒಡೆದು ಬರುವಂತೆ ಹೇಳಿ ಕಳುಹುತ್ತಾನೆ]

[ಸೂಚೆಮುಖನು ಕೋಟೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಚೂಪಾದ ಮುಖದಿಂದ ಕೊರೆಯುವಾಗ ಹನುಮಂತನು ಹೊಡೆಯುತ್ತಾನೆ , ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದ ರಕ್ಕಸನು ಮರಳಿ ಬರುತ್ತಾನೆ]

ಸೂಚಿಮುಖ : (ತ್ರಿವುಡೆ-2) ತರಹರಿಸಿ ನಿಲಲಾರದಾಕ್ಷಣ | ಭರದೊಳೈತಂದೊರೆದ ಕೋಟೆಯ | ಕೊರೆಯಲಸದಳವಾಗಿ ಸೂಜಿಯೆ | ಮುರಿದುದೆನಲು ||

[ಸೂಚಿಮುಖನು ತೆರಳಿದಲ್ಲಿಗೆ ವಜ್ರದಂಷ್ಟ್ರನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ , ತೈತೈತೈತೈ . . . .]

ವಜ್ರದಂಷ್ಟ್ರ : (ಮಾರವಿ-ಏಕ) ಮಣಿಯುತಲೆಂದನು ದನುಜಾಧಿಪನೆ । ನ್ನನು ಕರೆಸಿದ ಕಾರ್ಯ ॥ ಮನದಾಲೋಚನೆ ಯನು ಪೇಳ್ಗರೆ ನಿನ । ಗನುವಾಗುವೆನೆಂದ ॥

ಮೈರಾವಣ : (ತ್ರಿವುಡೆ-2) ಮತ್ತೆ ಕಳುಹಿದ ವಜ್ರದಂಷ್ಟ್ರನ । ಚಿತ್ತದಲಿ ಖತಿವೆತ್ತು ಕೋಟೆಯ ॥ ಕಿತ್ತು ಬಿಸುಡೆಲೊ ಪೋಗು ಎ । ನ್ನುತ್ತ ಜವದಿ ॥

[ಕೋಟೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತು ಬೀಸಾಡು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹುತ್ತಾನೆ]

ವಜ್ರದಂಷ್ಟ್ರ : (ತ್ರಿವುಡೆ-2) ಮಾರುತಿಯು ತಾ ರಚಿಸಿರುವ ಬಲು । ಘೋರತರ ವಾಲಧಿಯ ಕೋಚೆಯ ॥ ಸಾರಿ ಪಥವನು ಕಾಣದಿರೆ ಮದ । ವೇರಿ ಬಳಿಕಾ ॥

ವಜ್ರದಂಷ್ಟ್ರ : (ತ್ರಿವುಡೆ-2) ಮೊಗವ ಮುಂದಕೆ ತುರುಕಿ ದಂಷ್ಟ್ರದಿ । ಬಗೆ ಬಗೆದು ನೋಡಲ್ಕೆ ಮುರಿದುದು ॥ ಬಿಗುಹಿನಿಂದಿಹ ಗೋಣ ಬಹು ರ । ಕ್ರಗಳು ಸುರಿಯೇ ॥

[ವಜ್ರದಂಷ್ಟನು ಕೋಟೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಕಚ್ಚುವಾಗ ಹನುಮಂತನು ಹೊಡೆಯುತ್ತಾನೆ , ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದ ರಕ್ಕಸನು ಮರಳಿ ಬರುತ್ತಾನೆ]

ವಜ್ರದಂಷ್ಟ್ರ : (ಮಟ್ಟೆ) ಬಂದಾ ದನುಜಂ ಕೋಟೆಯ | ನಂದರಿಯಲು ಕೈಲಾಗದೆ | ನೊಂದುರೆ ಮುರಿಯಲ್ಕವ ನಡೆ | ತಂದಾ ಖಳನೆಡೆಗೆ ||

ವಜ್ರದಂಷ್ಟ್ರ : (ತುಜಾವಂತು-ಅಷ್ಟ) ಧೀರ ಲಾಲಿಪುದೆನ್ನ ಮಾತ । ದಯ । ದೋರಿ ಮಮತೆಯೊಳ್ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ॥ಪ॥ ಕೀಶ ಬಲವ ಪರಿಕಿಸಿದೆ । ನಾ ನಿ । ನ್ನೇಸು ಪೇಳುವೆನೀಗ ಬರಿದೆ ॥ ಆ ಸೇನೆಯನು ಪೊಗ । ಲೀ ಸಮಯದೊಳು ಮ । ಹೇಶಗರಿದು ಕೇಳು । ಅಸುರಾಗ್ರಗಣ್ಯ ॥

[ವಜ್ರದಂಷ್ಟ್ರನು ತೆರಳಿದ ನಂತರ ಮೈರಾವಣನು ಉಪಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ]

ಮೈರಾವಣ : (ಭೈರವಿ ಜಂಪೆ-2) ಕೇಳುತಾಕ್ಷಣ ಮನದೊ ಳಾಲೋಚಿಸುತ ತಿಳಿದ | ಮೇಲೊಂದು ಪಾಯವನು ಕಾಲೋಚಿತಕ್ಕೆ ॥

[ವಿಭೀಷಣನಂತೆ ವೇಷ ಧರಿಸಿ ಬರುತ್ತಾನೆ , ಹನುಮಂತನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ , ಮೆಲ್ಲನೆ ಮಾತಾಡುವಂತೆ ಹನುಮ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ]

ವಿಭೀಷಣ : (ಕೇದಾರಗೌಳ-ಅಷ್ಟ) ಪಾತಾಳಲಂಕೆಯಿಂದೋತು ಮೈರಾವಣ l ತಾ ತಳುವದೆ ಬಂದೀಗ l ಪ್ರೀತಿಯಿಂದೆಮ್ಮಗ್ರಜಾತನೊಡನೆ ಕಿವಿ l ಮಾತುಗಳಾಡಿಕೊಂಡು l

ವಿಭೀಷಣ : (ಧನ್ಯಾಸಿ-ಏಕ,ಕೋರೆ) ಹನುಮ ಕೇಳೀಗ ನೀ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಯೊಳು | ಅಣುಮಾತ್ರನಾಗಿರಲು ॥ ದನುಜನ ಕೊಲಬಹುದಾದರೆ ನಾನವ | ನನುವಿನಿಂ ಬಹ ದಾರಿಯ ॥

ಹನುಮಂತ : (ವಚನ) ಇಂತೆನಲು ಆಶುಗನಾತ್ಮಜನು ಕೋಟೆಯನು ಬಿಟ್ಟು ತಾ ಅಣುರೂಪಾಂತು ಮರನಡಿಯೆ ನಿಂದಿರಲು ॥

[ಹನುಮಂತನು ಕೋಟೆಯ ದ್ವಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಣುರೂಪದಿಂದ ದೂರದಲ್ಲಿ ಮರದಡಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ , ಅಂದರೆ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತವನು ಮುಚ್ಚೆಕೊಂಡಿದ್ದ ತೆರೆ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ತೆಗೆದು ಎದ್ದು ಒಳಗೆ ಹೋಗುವುದು , ಉಳಿದ ಕಪಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾರೆ]

ವಿಭೀಷಣ : (ತ್ರಿವುಡೆ–2) ಆಯಿತಿನ್ನೇನೆನುತ ಕರದೊಳು | ಸಾಯಕವ ತಿರುಹತ್ತ ಮುರಿದಿಹ || ಕೋಟೆಯನು ಒಳ ಪೊಗುವೆ ಎನುತಲಿ | ಹರುಷದಿಂದ ||

[ವಿಭೀಷಣನು ತೆರಳುವನು , ತೆರೆ ಇಳಿ ಬಿಟ್ಟು ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರ ಬದಲಿಗೆ ಎರಡು ಕಿರೀಟಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಇಡುವುದು , ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಇತರ ಕಪಿಗಳು ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾರೆ , ತೆರೆ ಎತ್ತಿದ ಬಳಿಕ ಮುಂದಿನ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಕಳ್ಳ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತಾ ಮೈರಾವಣ ಬರುವನು]

ಮೈರಾವಣ : (ಮಾರವಿ-ಏಕ)(ನಿಧಾನ) ಇಂತೆನೆ ಹನುಮನು ಕೋಚೆ ಬಿಟ್ಟು ನೆಲೆ | ನಿಂತಿರೆ ಮರನಡಿಯ | ತಾಂತವಕದಿ ಖಳ ನಗುತೊಳ ಪೊಕ್ಕನು | ನಂತರ ಕಪಿಬಲವ | ತಳಿವುತ ಮಂತ್ರದ ಬೂದಿಯನಾ ಕಪಿ | ಬಳಗದ ಬಲಕೆಲ್ಲ | ಫಳಿಲನೆ ಮುಂದೈ ತಂದು ಕಂಡನು ರಘು | ಕುಲತಿಲಕರನಾಗ | ನಿದ್ರೆಯೊಳೊರಗಿಹ ರಘುಜರೆಚ್ಚರದಂತೆ | ಸದ್ದೆಸಗದೆ ಜವದಿ | ಕದ್ದು ರಸಾತಳಕೊಯ್ಯರಮನೆಯಲಿ | ಸುದ್ದಿ ಅರಿಯದಂತೆ |

[ಮಂತ್ರಿಸಿದ ಬೂದಿಯನ್ನು ಕಪಿಗಳಿಗೆ ಚೆಲ್ಲುವುದು , ಓಂ...ಹ್ರಾಂ....ಹ್ರೀಂ..... , ಕುಳಿತಿದ್ದ ಅವರೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗುತ್ತಾರೆ , ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಗೂ ಬೂದಿ ಚೆಲ್ಲಿ ನಿದ್ದೆ ಬರಿಸುವುದು , ನಿಧಾನವಾಗಿ ತೊಟ್ಟೆಲನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ , ಮುಂದಿನ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಜಾಂಬವ ನಿದ್ದೆಯಿಂದ ಎದ್ದು ಬರುತ್ತಾನೆ]

ಜಾಂಬವ : (ಕಂದ) ಆ ಸಮಯದೊಳಿತ್ತಲು ಮಹ | ಕೀಶರ್ ತಮತಮಗೆ ಭೀತಿಯಿಂದೆಚ್ಚತ್ತು ॥ ಆ ಸೂರ್ಯಾತ್ಮಜ ವರ ವಾ | ಣೀಶನ ಸುತ ಮುಖ್ಯರೈದಿ ಕಾಣದೆ ನೃಪರಂ ॥

[ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಇಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಎಲ್ಲ ಕಪಿಗಳನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತಾನೆ , ಮುಂದಿನ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರೂ ಅಳುತ್ತಾರೆ]

ಜಾಂಬವ : (ಭಾಮಿನಿ) ಭೂಪರಿನ್ನೇನಾದರೈ ಹಾ l ಹಾ ಪವನಸುತನೆಲ್ಲಿಗೈದಿದ l ಈ ಪರಿಯ ಕಪಟಗಳಿದೇನೆಂ l ದೆನುತ ಚಿಂತಿಸುತ l

ಹನುಮಂತ : (ವಾರ್ಧಕ) ಮರನಡಿಯೆ ಮಿಣ್ಣನಿರುತಿಹ ಮರುತಜನ ಕಂಡು । ಉರುತರದ ಪ್ರೇಮದಿಂದಾಗ ॥ [ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ , ಇತರ ಕಪಿಗಳು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ]

ಜಾಂಬವ : (ಕಾಂಭೋಜಿ-ಜಂಪೆ-2) ಏನಯ್ಯ ಪವನಸುತ ನೀ ಮೌನದೊಳಗಿರ್ಪೆ | ಭಾನುವಂಶಜ ನೃಪರ ಕಾಣೆ | ನೀನರಿತಡರುಹೆನಲು ವಾನರಕುಲಾಗ್ರಣಿಯಿ | ದೇನೆಂದು ಬೆರಗುವಟ್ಟೆಂದ ||

[ಹನುಮಂತನು ಸಿಟ್ಟಾಗುತ್ತಾನೆ]

ಹನುಮಂತ : (ಜಂಪೆ-2) ಲಾಲಿಪುದು ನೀವೆಲ್ಲ ಖೂಳ ಸರಮಾಧವನ l ಬಾಲಿಶತ್ವದ ಮಾಯೆಗಳನು l ಕೋಳುವಿಡಿ ದನು ಎನ್ನನವನು ವಂಚಿಸಿ ಭೂಮಿ l ಪಾಲಾಗ್ರಣಿಗಳೀರ್ವರನ್ನು ll

ಹನುಮಂತ : (ಜಂಪೆ-2) ಕೊಂದವನ ವಂಶವೆಲ್ಲವನು ರಾವಣ ಸಹಿತ । ಲಿಂದಬ್ಧಿಯಲಿ ಕೆಡಹಿ ಬಳಿಕ ॥ ಇಂದಿರಾ ಪತಿಯನೆಲ್ಲಿದ್ದರೀಗಳೆ ತರುವೆ । ನೆಂದು ಗರ್ಜಿಸುತಿದ್ದನಾಗ ॥

ವಿಭೀಷಣ : (ವಾರ್ಧಕ) ಅನಿತರೊಳು ದನುಜಾಧಿಪತಿ ವಿಭೀಷಣ ಬಂದು | ಹನುಮನಾರ್ಭಟೆಯ ಈಕ್ಷಿಸುತ ॥
[ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ವಿಭೀಷಣ ಬರುತ್ತಾನೆ , ಹನುಮಂತನು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಕೋಪದಿಂದ]

ಹನುಮಂತ : (ಘಂಟಾರವ-ಅಷ್ಟ) ಈತನೇ ಕಡು ಪಾತಕಿ ಅಕಟ ॥ ಘಾತಿಸುವೆನೀ ಕ್ಷಣದೊಳಿವನ ಮ । ಹಾತಿಶಯಗಳಿ ದೇನಿರೈ ॥

[ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಪದ್ಯ ಮುಗಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ಹೊಡೆಯುವುದು , ಆಗ ಜಾಂಬವ ಅದ್ದ ಬರುವುದು , ಹೀಗಾಗಿ ಪೆಟ್ಟುಗಳೆಲ್ಲ ಜಾಂಬವನಿಗೆ ಬೀಳುವುದು]

ಹನುಮಂತ : (ಘಂಟಾರವ-ಅಷ್ಟ) ಎನ್ನ ವಂಚಿಸಿ ಪೋಗಿ ಭೂಮಿಪಕುಲ ॥ ರನ್ನರೀರ್ವರ ನೊಯ್ದು ನಮ್ಮೊಳು । ಬನ್ನಣೆಯ ಮಾತಾಡುವ ॥

ಹನುಮಂತ : (ಘಂಟಾರವ-ಅಷ್ಟ) ಮರೆವರೇ ರಾಕ್ಷಸರು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಯ ॥ ತರಿದಿವನ ಸಹಭವನ ಸಹಿತೆಮ । ಪುರದೊಳಿರಿಸುವೆನೀಕ್ಷಣ ॥

[ಜಾಂಬವನು ಹನುಮಂತನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ ವಿಭೀಷಣನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ]

ಜಾಂಬವ : (ಸಾಂಗತ್ಯ-ರೂಪಕ) ಏನಯ್ಯ ರಾಕ್ಷಸ ಕುಲಶಿರೋಮಣಿಯೆ ಕೇಳ್ | ನೀನಾಂಜನೇಯನೆಂದುದನು ॥ ಮೌನವಿಡಿಯದೀಗಲುಸಿರು ವತ್ತಾಂತವ | ಭಾನುವಂಶಜರಲ್ಲಿ ತೋರು ॥

ವಿಭೀಷಣ : (ಭಾಮಿನಿ) ಬಲ್ಲಿದರು ನಾವಾದೆವೈ ಮಠ । ದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ವರು ಈ ಜಗತ್ರಯ ॥ ದಲ್ಲಿ ಚರಿಸುವ ಸಕಲ ಜೀವಿಗಳಂತೆ ರೂಪಾಂತು ॥ ಬಲ್ಲಿದದ್ಭುತ ತೋರುವೆವು ಪುಸಿ । ಯಲ್ಲ ದಿಟ ಭೂಪಾಲರೀರ್ವರ ॥ ಖುಲ್ಲ ಮೈರಾವಣನು ಮಮ ರೂಪಿನಲಿ ಕೊಂಡೊಯ್ದ ॥

[ನಾನು , ರಾವಣ , ಕುಂಭಕರ್ಣ ಮತ್ತು ಮೈರಾವಣರು ಒಂದೇ ಗುರುಮಠದಲ್ಲಿ ಕಲಿತವರು. ನಮಗೆ ನಾಲ್ವರಿಗೂ ರೂಪ ಬದಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿದ್ಯೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ಈಗ ಅದೇ ಮೈರಾವಣ ನನ್ನ ರೂಪಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಈ ಹನುಮಂತನನ್ನು ವಂಚಿಸಿ , ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಕದ್ದೊಯ್ದಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ , ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ಮೈರಾವಣನ ರೂಪ ಧರಿಸು ನೋಡೋಣ ಎಂದಾಗ ಅವನು ಮೈರಾವಣನಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತ ಬರುತ್ತಾನೆ]

ವಿಭೀಷಣ : (ಕಂದ) ಆತನ ರೂಪಂ ತೋರೆನ | ಲಾತಂ ಮೈರಾವಣನಾಗಿ ನಿಲಲಾಕ್ಷಣದಿಂ ∥

ಹನುಮಂತ : (ಮಧುಮಾಧವಿ-ಅಷ್ಟ) ನೋಡಿ ಮಾರುತಿಯಾಡಿದನಾಗ । ಪ್ರೌಢಿಯೆಂದರಿತು ಕೊಂಡಾಡುತ ಖಳನನ್ನು ॥ ಸಾಕಿನ್ನು ಕಂಡೆ ನೀ । ನಾಕರಿಸಿದ ರೂಪ । ಯಾಕಿನ್ನು ನಿನ್ನೊಳು । ಸೋಕುವುದೇ ಮಾಯೆ ॥

[ವಿಭೀಷಣನು ಮೈರಾವಣನ ರೂಪತಾಳಿ ಬರುತ್ತಾನೆ , ಆಗ ಹನುಮಂತನು ನಂಬುತ್ತಾನೆ , ವಿಭೀಷಣನು ತನ್ನ ನಿಜ ರೂಪ ಧರಿಸಿ ಬರುತ್ತಾನೆ]

ವಿಭೀಷಣ : (ಕಂದ) ಕೇಳೈ ಮರುತಜ ನೀ ಪಾ | ತಾಳಕ್ಕಯ್ದುವರೆ ತೋರ್ಪೆ ನಿನಗಾ ಪಥಮಂ | ಈ ಲಂಕೆಗೆ ದಕ್ಷಿಣದೊಳು | ಮೇಲಾಗಿಹ ಕೊಳವುಂಟು ಆ ವಾರಿಯುಳು |

ವಿಭೀಷಣ : (ಭೈರವಿ-ಜಂಪೆ-2) ಎಸೆದಿರ್ಪ ಪಂಕಜದ | ಕುಸುಮ ನಾಳದಲಿ ನೀ ॥ ವಸುಧಾ ತಳವ ಬಿಟ್ಟು । ಜಸದಿಂದಲಿಳಿಯೆ ॥ ತೋರುವುದು ಮತ್ತಲ್ಲಿ | ಮೈರಾವಣನ ಪುರವು ॥ ಧೀರನೀ ಗಮಿಸೆಂದು । ಭೋರನರುಹಿದನು॥

[ವಿಭೀಷಣನು ಹನುಮಂತನಿಗೆ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿ ತೋರಿಸಿ ತೆರಳುತ್ತಾನೆ , ಹನುಮಂತನು ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತಾನೆ]

ಹನುಮಂತ : (ವಾರ್ಧಕ) ಹರಿಶರಣನೆಂದುದನು ಮರುತಜನು ಕೇಳಿ ಎ | ಚ್ಚರದೊಳ್ ಅಣುರೂಪಿಂದ ಭರದಿ ಸರಸಿಯನು || ತಡೆಯದಾಕ್ಷಣ ಐದಿ ಜಡಜನಾಳದೊಳ್ ಇಳಿಯುತಿರೆ ||

[ಮುಂದಿನ ಅಬ್ರಕ್ಕೆ ಹನುಮಂತನ ತದ್ರೂಪಿ ಮತ್ಸ್ಯವಾನರನು ಹನುಮಂತನನ್ನು ಅಡ್ದಗಟ್ಟುತ್ತಾನೆ]

ಹನುಮಂತ : (ಕಂದ) ಮೀನಾಕಾರದೊಳೆಸೆದಿಹ | ವಾನರನಾರ್ಭಟೆಯ ಕಂಡು ಅನಿಲ ಕುಮಾರನು ॥ ಏನಾಶ್ಚರ್ಯ ಇದೆನುತ ಅವನ | ಆನನ ರೂಪುಗಳ ಈಕ್ಷಿಸುತ ಇಂತೆಂದನು ॥

ಹನುಮಂತ : (ಅಷ್ಟ-2) ಕೊಂದೇನೆಂದರೆ ನಿನ್ನನೆನಗಿಂದು | ಕೃಪೆ | ಹೊಂದಿದೆ ಮನ್ಮನದಲಿ ಬಂದು ॥ ಇಂದು ಪಥವನೀಯಲ್ ಬಿಡುವೆನು | ಇಂ | ತೆಂದು ಹನುಮ ಎನಲೆಂದನು ॥

[ಹಿಂದೆ ಸೀತಾನ್ವೇಷಣೆಗಾಗಿ ಭಾನುಸುತ ಸುಗ್ರೀವನ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಹನುಮಂತನು ಸಮುದ್ರೋಲ್ಲಂಘನ ಮಾಡುವಾಗ ಆತನ ಒಂದು ಹನಿ ಬೆವರು ಕೆಳಗೆ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಬಿತ್ತಂತೆ. ಶಾಪಗ್ರಸ್ಥಳಾಗಿ ಮೀನಾಗಿದ್ದ ತಿಮಿ ಎಂಬ ಕನ್ನಿಕೆಯೋರ್ವಳು ಆ ಬೆವರನ್ನು ನುಂಗಿದಳಂತೆ. ಇದರಿಂದ ಆಕೆ ಗರ್ಭವತಿಯಾದಳಂತೆ. ಅಂತಹ ಗರ್ಭವತಿ ಮೀನನ್ನು ಬೆಸ್ತರು ಹಿಡಿದು ತಂದು ಮೈರಾವಣನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರಂತೆ. ಅವನ ಅಡುಗೆಯವರು ಆ ಮೀನನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವಾಗ ಅದರ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ವಾನರಾಕಾರದ ಮಗುವೊಂದು ಇತ್ತಂತೆ. ಮತ್ಸ್ಯದ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಮಗುವಿಗೆ ಮತ್ಸ್ಯವಾನರ ಅಂತಲೇ ಕರೆಯುತ್ತಾ ಬಂದರಂತೆ. ಆ ಮತ್ಸ್ಯವಾನರನೇ ನಾನು. ಅದ್ರಿಕೆ ಎಂಬ ದೇವನಾರಿಯೇ ಒಂದು ದಿನ ನನಗೆ ನನ್ನ ಈ ಜನ್ಮ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದಳು. ಮೈರಾವಣನ ಆಣತಿಯಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಯುತ್ತಾ ಇದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.]

ಹನುಮಂತ : (ಸಾಂಗತ್ಯ-ರೂಪಕ) ಮೀನಾಕಾರದ ವಾನರನೆ ಕೇಳು ತೋಷದಿ । ಭಾನುಸುತನ ಮಂತ್ರಿ ನಾನೇ ॥ ಭೂನಾಥ ದಶರಥಾತ್ಮಜರ ವಂಚನೆಯಿಂದ । ದಾನವನೊಯ್ದ ನಾನವನಾ ॥

ಹನುಮಂತ : (ವಚನ) ಮಾತಿದು ಪುಸಿಯೆನಲು ಅಂಜನೆಯಣುಗ ತ l ನ್ನಾಕಾರವನು ತೋರ್ದನಾಗ l ತಾ ಕಂಡು ಬೆದರಿ ಬಂದೆರಗಿದ ಪದಕೆ ಮ l ತ್ಸ್ಯಾಕಾರದಿಂದಿಹ ಕಪಿಯು ll

[ಹನುಮಂತನು ತನ್ನ ಬೃಹತ್ ರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ , ಮತ್ಸ್ಯವಾನರನು ಅವನ ಪಾದಕ್ಕೆ ಎರಗುತ್ತಾನೆ]

ಹನುಮಂತ : (ಕಂದ) ಎರಗಿದ ಸುತನಂ ಮಾರುತಿ । ಉರುತರ ಪ್ರೇಮದೊಳಗೆತ್ತಿ ಪೇಳಿದನಾಗಳ್ ॥ ತರಳನೆ ಲಾಲಿಸು ದನುಜಂ । ಸಿರಿಯರಸನನೊಯ್ದ ಕದ್ದು ತಾನಿಹ ಪುರಕಂ ॥

ಮತ್ಸ್ಯವಾನರ : (ಸಾವೇರಿ-ಅಷ್ಟ) ಲಾಲಿಸಬೇಕಪ್ಪಯ್ಯ । ಸಂತಸದಿಂದ । ಪೇಳುವೆನೊಲಿದು ಜೀಯ ॥ ಕಾಲಾಂತಕನು ಬಂದೀ । ಖೂಳನಾಲಯವ छ । ನ್ನಾಲೋಕಿಸುವಡಸಾಧ್ಯ । ಬ್ರಹ್ಮಗೆ ವೇದ್ಯ ॥

[ಈ ಪುರದ ಒಳಗಡೆ ಹೋಗಲು ಯಮನಿಗೂ ಅಸಾಧ್ಯ , ಅಷ್ಟು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನ ಭದ್ರತೆ ಅಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೆ, ಮೈರಾವಣನ ತಂಗಿ ದುರುದುಂಡಿ ಎಂಬವಳು ಒಬ್ಬಳಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳು ಪ್ರತಿ ನಿತ್ಯ ನಡುರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಪುರದ ಈಶಾನ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಕಾಳಿ ಆಲಯಕ್ಕೆ ಪೂಜೆಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಆಕೆ ಒಳ್ಳೆಯವಳು. ಅವಳು ನಿನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಮಗನನ್ನು ಹರಸಿ ಬೀಳ್ಕೊಡುತ್ತಾನೆ]

ಹನುಮಂತ : (ವಚನ) ತನಯನಾಡಿದ ಕುರುಹಿನ ದೇವಿಯಾಲಯವ ಕಂಡು ವಟ ವೃಕ್ಷದ ಕೊನೆಯೇರಿ ಕುಳ್ಳಿರೆ ॥ [ಹನುಮಂತನು ಒಳಗೆ ಹೋದಲ್ಲಿಗೆ ದೇವಿಯ ವಿಗ್ರಹ ತಂದು ಇಡುವುದು , ದುರುದುಂಡಿಯು ಪೂಜಾ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಪೂಜಿಸುವಳು]

ದುರುದುಂಡಿ : (ವಚನ) ಬಂದಳಾಕ್ಷಣ ಮೈರಾವಣನ ಸೋದರಿಯಲ್ಲಿಗೆ ॥ ಬಂದಾ ದನುಜೆಯು ಸತ್ಕ್ರಮದಿಂದ ದೇವಿಯ ಪೂಜಿಸಿ ಮಂಗಳಾರತಿ ಬೆಳಗಿದಳು ॥

ದುರುದುಂಡಿ : (ಅಷ್ಟ-1) ಜಯಜಯ ಜಾತರಹಿತೆಗೆ । ಭವ । ಭಯನಿವಾರಿಣಿಗೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರಿಗೇ ॥ ಪರಶಿವನರಸಿಗೆ । ಪರಿಪೂರ್ಣೋಲ್ಲಾಸೆಗೆ । ಪರಮ ಪಾವನೆಗೆ । ಪಂಕಜ ಪಾಣಿಗೆ ॥

ದುರುದುಂಡಿ : (ಭಾಮಿನಿ) ಬಂದು ರಕ್ಕಸಿ ದೇವಿಯಳ ಪದ l ದ್ವಂದ್ವವನು ಅರ್ಚಿಸುತ ಪುನರಪಿ l ನಿಂದು ಕರಗಳ ಮುಗಿದು ತಿರುಗುವ l ಸಮಯಕೆ ಅನಿಲಜನು ll

[ಹನುಮಂತನು ಒಳಗಿನಿಂದ ಬಂದು ಅವಳನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ]

ಹನುಮಂತ : (ಅಷ್ಟ-1) ಏನಮ್ಮಾ | ತಾಯೆ | ಏನಮ್ಮಾ | ಏನಮ್ಮ ತಾಯೇ ನೀ ನಡುರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ | ಮಾನಿನಿ ಓರ್ವಳೆ ಬಂದುದೇನಿಲ್ಲಿ | ಮೊಗಕುಂದಿ ಬಾಡಿಹುದೇಕಮ್ಮ ಪೇಳು | ದುಗುಡವ ಭಾವಿಸಲ್ಯಾಕೆ ಚಿತ್ತದೊಳು |

ದುರುದುಂಡಿ : (ಸಾರಂಗ-ಅಷ್ಟ) ದುಷ್ಟ ಖಳನ ತಂಗಿ ನಾನು । ಭಂಗ । ಪಟ್ಟುದ ಪೇಳಲಿನ್ನೇನು ॥ ಶಿಷ್ಟರಿಲ್ಲೆನಗೆ ಈ ಪಟ್ಟಣದೊಳು ಬಲು । ಕಷ್ಟ ಜೀವಿಸುವುದೆನ್ನಿಷ್ಟ ನೀ ಲಾಲಿಸು ॥

ಹನುಮಂತ : (ಸಾರಂಗ-ಅಷ್ಟ) ಪವಮಾನ ತನಯ ಎಂಬಾತ ನಾನೆನ್ನ । ರವಿಕುಲ ಜಾತರೀರ್ವರ ದೈತ್ಯ ತನ್ನ ॥ ಭವನದೊಳ್ ಇಟ್ಟಿಹನಂತೆ ಮತ್ತವನ । ಸವರಿ ಎನ್ನೊಡೆಯರ ಒಯ್ಯೆ ಬಂದಿಹೆ ನಾ ॥

[ಹನುಮಂತನು ತನ್ನ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಾನು ಬಂದ ಕಾರ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ]

[ನನಗೊಬ್ಬ ಮಗ ನೀಲಮೇಘಶ್ಯಾಮ ಎಂಬವನಿದ್ದಾನೆ , ಆತ ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೇ ನನ್ನ ಅಣ್ಣನು ಅವನ ಜಾತಕ ನೋಡಿ ಈತನು ಮುಂದೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ದೊರೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಅವನನ್ನು ಸೆರೆಮನೆಗೆ ಅಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಹಿಗಾಗಿ ನಾನು ಆ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುತ್ತಾಳ]

ಹನುಮಂತ : (ದ್ವಿಪದಿ) ನೀನೆನ್ನ ಕರೆದೊಯ್ದು ದನುಜನಿರ್ಪೆಡೆಯ l ತಾಣವನು ತೋರಲಾತನ ಕೊಂದು ಧರೆಯ l ನಿನ್ನಣುಗಗೀವೆನೆನೆ ಮಾನಿನಿಯು ಬಳಿಕ l ಮನ್ನಣೆಯೊಳುಸಿರಿದಳು ಮಾರುತಿಯೊಳನಕ l

[ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ತೂಕದ ಆಳುಗಳು ಇದ್ದಾರೆ. ಒಳಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಮತ್ತು ಒಳಗೆ ಬರುವಾಗ ಅವರು ತೂಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಎಂದಾಗ ನೀನು ತಂದಿರುವ ಆ ಕಲಶದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅಣುರೂಪಿನಿಂದ ನಾನು ಇರುತ್ತೇನೆ. ಹೋಗೋಣ ಎಂದು ಹೊರಟು ಬಂದಾಗ ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ತೂಕದವ ತಡೆಯುತ್ತಾನೆ]

ತೂಕದವನು : (ತ್ರಿವುಡೆ-1) ದೃಢಮನದಿ ನೀವ್ ಕೇಳಿರೈ ಜತಿ । ಗಡಣಮಾನಂದದಲಿ ಮರುತಜ ॥ ನಡಗಿರಲು ರಕ್ಕಸಿಯು ಪೊತ್ತಿಹ | ಕೊಡದೊಳಾಗಸುರೆ ॥

[ಹಾಸ್ಯದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲ ಆದಲ್ಲಿಗೆ ದುರುದುಂಡಿ ಬರುತ್ತಾಳೆ , ತೂಕದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಂಡಾಗ ತೂಕದವ ಸಿಟ್ಟಾಗುತ್ತಾನೆ]

ತೂಕದವನು : (ತ್ರಿವುಡೆ-2) ತಡೆದು ತದ್ವಾರದಲಿ ೩೩೪ರು । ಕೊಡನ ತೂಗಲ್ಕಾದುದಾ ತ ॥ ಕ್ಕಡಿಯು ತುಸುಮಾತ್ರದಲಿ ಕಾಣುತ । ಘರ್ಜಿಸುತ ಖಳರು ॥

ಹನುಮಂತ : (ತ್ರಿವುದೆ-2) ತಡೆಯೆ ಬಾಗಿಲ ತಕ್ಕಿಡಿಯೊಳಾ | ಕೊಡವಿಡಲು ಬೆಳೆದನಿಲ ಸುತನಾ ॥ ಕೊಡನೊಡೆದು ತಕ್ಕಡಿ ಮುರಿದು ಸದೆ | ಬಡಿದ ಖಳರ ॥

[ತೂಕದವನು ಅವಳಿಗೆ ಹೊಡೆಯಲು ಮುಂದಾದಾಗ ಹನುಮಂತನು ಅವನನ್ನು ಆ ತಕ್ಕಡಿಯಿಂದಲೇ ಹೊಡೆದು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೆ]

ದುರುದುಂಡಿ : (ತ್ರಿವುಡೆ-2) ಮೊದಲವರ ಕೈವಶವ ಗೈದಿ | ನ್ನದರ ಮೇಲಾದುದನು ಕಾಂಬುದು ॥ ಚದುರ ಲೇಸಾಗಿಹುದು ನೀನರಿ | ಯದವನಲ್ಲ ॥

[ಮೊದಲು ಮೈರಾವಣನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕು , ನಿನಗೆ ನಾನು ದಾರಿ ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ ಬಾ ಎಂದು ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಾಳೆ , ದಧಿಮುಖ ಇದಿರಾಗುತ್ತಾನೆ]

ದಧಿಮುಖ : (ಮಟ್ಟೆ) ಎತ್ತಣಿಂದ ಬಂದೆ ಕೀಶ l ನಿತ್ತ ನಮ್ಮ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ l ತುತ್ತುಗೊಂಬೆ ನಿನ್ನನು ಈ l ಹೊತ್ತು ನೋಡೆಲಾ ll ಹನುಮಂತ : (ಮಟ್ಟೆ) ಪೇಳ್ದನೆಲವೊ ದನುಜ ನಿನ್ನ l ಆಳ್ದಗರುಹು ಬಂದೆ ಖತಿಯ l ತಾಳ್ದು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ನಿಲ್ಲು l ಕಾಲ್ಗೆಗೆಯದೆ l

[ಯುದ್ಧ , ದಧಿಮುಖನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೆ , ಸೂಚಿಮುಖ ಇದಿರಾಗುತ್ತಾನೆ]

ಸೂಚಿಮುಖ : (ಮಾರವಿ-ಏಕ) ಏನು ಕಪಿಯೆ ನಮ್ಮಿ ನಗರಕೆ ಬರೆ । ನೀನಾರವನಯ್ಯ ॥ ದಾನವರನು ಸುಮ್ಮಾನದಿ ಕೊಂದವ । ಮಾನವಗೊಳಿಸಿದೆಯ ॥

ಹನುಮಂತ : (ಮಾರವಿ-ಏಕ) ಎಂದಸುರನ ನುಡಿಯಂದವನಾಲಿಸು | ತೆಂದನು ತಡೆಯುತಲಿ ॥ ಮಂದ ಮತಿಗಳನು ಕೊಂದಿಕ್ಕುತ ರವಿ | ನಂದನನನು ತರುವೆ ॥

[ಯುದ್ದ , ಸೂಚಿಮುಖನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೆ , ವಜ್ರದಂಷ್ಟ್ರ ಇದಿರಾಗುತ್ತಾನೆ]

ವಜ್ರದಂಷ್ಟ್ರ : (ಮಟ್ಟೆ) ಸೊಕ್ಕ ಕಪಿಯೆ ಎಮ್ಮ ಪುರವ । ಪೊಕ್ಕು ಜೀವಿಸಿಹರ ಕಾಣೆ ॥ ಘಕ್ಕನೀಗ ಬಂದು ನೀನು । ಸಿಕ್ಕಿ ಬಿದ್ದೆಯ ॥

[ಯುದ್ಧ , ವಜ್ರದಂಷ್ಟ್ರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೆ , ಐರಾವಣ ಇದಿರಾಗುತ್ತಾನೆ]

ಐರಾವಣ : (ಭೈರವಿ-ಅಷ್ಟ-2) ಎತ್ತಣಿಂದೈತಂದೆ ಕಪಿವರ । ನಿನ್ನ । ಪೆತ್ತ ಮಾತಾಪಿತ ಯಾರೆಲ ॥ ಕರ್ತರಾ ರುಂಟಿಲ್ಲಿ ಪೇಳೆಲೋ । ನಮ್ಮ । ಭೃತ್ಯರ ಕೊಂದಿಹುದೇಕೆಲೋ ॥

ಐರಾವಣ : (ಭೈರವಿ-ಅಷ್ಟ-2) ಹರಿಹರ ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ಯರಿಲ್ಲಿಗೆ । ಬಾರ । ಲರಿಯರು ನೀ ಬಂದಿರುವೆ ಹೇಗೆ ॥ ಮರಳರಂದದಿ ಗೈವೆ ಮಾಯದಿ । ನಿನ್ನ । ಪೊರೆಯುವರಾರೀ ವೇಳ್ಯದಿ ॥

[ಯುದ್ಧ , ಐರಾವಣನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೆ , ಇಬ್ಬರೂ ತೆರಳಿದಲ್ಲಿಗೆ ಮುಂದಿನ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಮೈರಾವಣ ಬರುತ್ತಾನೆ]

[ಮೈರಾವಣನು ಇದೇನಿದು ಗಲಾಟೆ ಎನ್ನುತ್ತಿರುವಾಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ದುರುದುಂಡಿಯು ಬರುತ್ತಾಳೆ, ಮಗನನ್ನು ಸೆರೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟು ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ, ಆಗ ಅವನು ಹಾಸ್ಯ ಮಾದುತ್ತಾನೆ, ಆಗ ಅವಳು ಮಂಗ ಬಂದಿರುವ ವಿಷಯ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಅವನು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನೇ ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ, ಅವರೆಲ್ಲ ಸತ್ತು ಹೋದರು ಅಂತ ತಂಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಕೂಡಲೇ ಅವನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ.] ಮೈರಾವಣ: (ಭೈರವಿ-ಏಕ) ಮೀಸಲಾಗಿಹೆ ಕಪಿ ನಿನ್ನಾ । ಬಲು । ಪೋಷಿಸುವಧಿಪತಿಗೆನ್ನ ॥ ವಾಸದಿ ಸೆರೆಮನೆ ಯಾಯ್ತು । ಜಯ । ದಾಸೆಯ ಬಿಡು ಕಪಿ ಮರೆತು ॥

ಹನುಮಂತ : (ಭೈರವಿ–ಏಕ) ಖೂಳಾಧಮ ನೀನಿಂದು l ಭೂ l ಪಾಲರ ಕಳವಿಲಿ ತಂದು ll ಬಾಳುವೆ ಕೆಟ್ಟಿತು ನಿನ್ನ l ಯಮ l ನಾಲಯ ಪೊಗಿಸುವೆ ಮುನ್ನ ll

[ಯುದ್ಧ , ಇವನಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವುದು ಕಷ್ಟ ಎಂದರಿತ ಮೈರಾವಣ ಓಡಿ ಹೋಗಿ ವಿಭೀಷಣನ ರೂಪ ಧರಿಸಿ ಬರುತ್ತಾನೆ]

ವಿಭೀಷಣ : (ಕಂದ) ದುರುಳಂ ಕಂಡಾಕ್ಷಣದೊಳ್ | ಸರಮಾಧವನಂತೆ ರೂಪವಂ ಧರಿಸುತ್ತಂ ॥ ಮರುತಜಗೆಂದಂ ವಿನಯದಿ ॥

ವಿಭೀಷಣ : (ಮಧ್ಯಮಾವತಿ-ಅಷ್ಟ) ಮಾರುತಿ ನೀನಿತ್ತ ಬಾರಯ್ಯ ತಿಳಿದೀಗ l ಲೀ ರಾವಣನು ಬಂದು ಪಿಡಿದೆಲ್ಲರ l ಭೋರನೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಕಾರಾಗಾರದೊಳಿಟ್ಟು l ಬೇರೆ ಘಾತಿಸುತಿಪ್ಪ ಮರಳಿ ನೀ ಬಹುದು l

[ಹನುಮಂತನಲ್ಲಿ ಏನೇನೋ ಸುಳ್ಳು ಕತೆ ಹೇಳಿ ಕಾಲಯಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ದುರುದುಂಡಿ ಬರುತ್ತಾಳೆ]

ದುರುದುಂಡಿ : (ವಚನ) ವಿಸ್ಮಿತನಾಗುತ ಮರುತಜ ನಿಂತಿರೆ ದುರುದುಂಡಿಯರಿತು ಬೇಗ ಸಂಜ್ಞೆಯ ಗೈಯೆ ॥

[ಇದು ಮೈರಾವಣನ ಕಪಟ ಎಂದ ಕೂಡಲೆ ಹನುಮಂತನು ವಿಭೀಷಣನನ್ನು ಬಡಿದು ಓಡಿಸುತ್ತಾನೆ , ಮೈರಾವಣನು ಸುಗ್ರೀವನ ವೇಷಧರಿಸಿ ಬರುತ್ತಾನೆ]

ಸುಗ್ರೀವ : (ವಚನ) ಆ ಕ್ಷಣದೊಳು ದನುಜನು ಕಲಿಸೂರ್ಯಾತ್ಮಜನ ತೆರದಿ ಹನುಮಂತನ ಬಳಿ ಬರಲು ॥

ಸುಗ್ರೀವ : (ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ-ಅಷ್ಟ) ಬಲು ಚಂದವಾಯ್ತು ನೀ ಬಲವಂತನಹುದಯ್ಯ l ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ l ನಿನ್ನ l ಬಲಪೌರುಷಗಳನ್ನು ಪೊಗಳಲೆನ್ನಳವಲ್ಲ l ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಣ ll ಭಯದಿಂದ ಬಂದು ದಾನವ ಮರೆಹೊಕ್ಕನು l ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಣ ll ರಾಮ l ದಯದಿ ಪಾಲಿಸಿ ಪೊರೆದವನನು ಕೊಂದೆಯ l ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಣ ll

[ಹನುಮಂತನಲ್ಲಿ ಸುಗ್ರೀವನು ಏನೇನೋ ಹೇಳಿ ಕಾಲಯಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ದುರುದುಂಡಿ ಬರುತ್ತಾಳೆ]

ದುರುದುಂಡಿ : (ಭಾಮಿನಿ) ಕಲಿಹನುಮ ಕಡು ಚಿಂತೆಯಿಂದಿರೆ ನೆಲೆಯನರಿದಿಂತೆಂದಳಾ ದುರದುಂಡಿ ವಿನಯದಲಿ ॥
[ಇದು ಕೂಡಾ ಮೈರಾವಣನ ಮೇಸ ಎಂದ ಕೂಡಲೆ ಹನುಮನು ಸುಗ್ರೀವನನ್ನು ಬಡಿದು ಓಡಿಸುತ್ತಾನೆ , ಮೈರಾವಣನು ಜಾಂಬವನ ವೇಷಧರಿಸಿ ಬರುತ್ತಾನೆ]
ಜಾಂಬವ : (ವಚನ) ದನುಜನು ಮತಾ ಜಾಂಬವಂತನ ತೆರದಿ ಪುನರಪಿ ಬಂದಾಗ ॥

ಜಾಂಬವ : (ಜಂಪೆ-2) ಅಕಟಕಟ ಲೇಸಾಯಿತಯ್ಯ | ಪೊಡವಿಯೊಳು | ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು ನಿನ್ನ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯಯ್ಯ ॥ ಮಾತುಳನ ಮಡುಹಿದೆಯ ಬರಿದೆ | ಕೇಳ್ ನಿನ್ನ | ಮಾತೆಯಗ್ರಜ ಈತ ಎಂಬುದನು ಮರೆತೆ ॥

[ದುರುದುಂಡಿಯ ಸನ್ನೆ ಅರಿತು ಹನುಮನು ಜಾಂಬವನನ್ನು ಬಡಿದು ಓಡಿಸುತ್ತಾನೆ , ಮುಂದಿನ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಮೈರಾವಣ ಬರುತ್ತಾನೆ]

ಮೈರಾವಣ : (ತ್ರಿವುಡೆ-2) ಡೊಂಬರಾಗುತ ಮತ್ತೆ ತಾನವ । ಲಂಬಿಸುತ ಚಾಂಡಾಲ ರೂಪದಿ ॥ ತುಂಬಿತಾ ಮಾಯಕವು ಬಲು ಸೌ । ರಂಭದಿಂದ ॥

[ದುರುದುಂಡಿಯ ನನ್ನ ಎಲ್ಲಾ ಕಪಟಗಳನ್ನು ಬಯಲಿಗೆಳೆಯುತ್ತಾ ಇದ್ದಾಳೆ , ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಬೆಳಗಿನವರೆಗೆ ಕಾಲ ದೂಡಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಗಾರುಡಿಗರ ದೊಂಬರಾಟದವರಂತೆ ಕಾಣಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ , ಮುಂದಿನ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಗಾರುಡಿಗರ ಪ್ರವೇಶ]

ಗಾರುಡಿಗರು : (ಮಟ್ಟೆ) ಭಲೇ ಭಲೇ ಗಾರುಡಿ । ನಮ್ಮ ಅಟ ಊರಿಲಿ ॥ ಭಲೇಭಲೇ ಭಲೇಭಲೇ । ಭಲೇ ಗಾರುಡಿ ॥ ಕಾಲಲ್ಲಿ ಗಜ್ಜರ । ಕೈಯಲ್ಲಿ ಉಂಗುರ ॥ ಹೊಡಿಯೋಣ ಡಂಗುರ । ಭಲೇ ಗಾರುಡಿ ॥

[ಗಾರುಡಿಗರು ಹನುಮಂತನಿಗೆ ಹಲವು ಆಟಗಳನ್ನು ಆಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ , ಹನುಮಂತ ಆಟಗಳಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆತಾಗ ದುರುದುಂಡಿ ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾಳೆ , ಹನುಮಂತನು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಹೊಡೆದು ಓಡಿಸುತ್ತಾನೆ , ಮತ್ತೆ ಹನುಮಂತ ಮತ್ತು ಮೈರಾವಣರು ಇದಿರಾಗುತ್ತಾರೆ]

ಮೈರಾವಣ : (ತ್ರಿವುಡೆ-2) ದನುಜನಾ ಸಮಯದಲಿ ಮಾಯವ l ಅನುಕರಿಸಿ ಕವಿಸಿದನು ಪನ್ನಗ l ಅನಿಮಿಷೋರಗ ಸಿದ್ಧ ಸಾಧ್ಯರ l ಮನುಜರಂತೆ ll

ಹನುಮಂತ : (ತ್ರಿವುಡೆ-2) ಬಂದ ಬಂದವರೆಲ್ಲರನು ತಾ | ಕೊಂದು ಕೊಂದುರೆ ದಣಿದು ಮಾರುತಿ | ನಿಂದು ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ ಚಿಂತಿಸ | ಲಂದು ಜವದಿ |

[ಯುದ್ಧ , ಹನುಮಂತನು ಬಳಲಿದುದನ್ನು ಕಂಡ ದುರುದುಂಡಿಯು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಹನುಮಂತನಿಗೆ ಮೈರಾವಣನ ಪ್ರಾಣದ ಗುಟ್ಟನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾಳೆ]

ದುರುದುಂಡಿ : (ಜಂಪೆ-2) ಲಾಲಿಸೈ ನಾನೊಂದ ಪೇಳುವೆನು ನಿನಗೆ ಗುಣ | ಶೀಲ ಏಕಾಂತದಿಂದೀಗ ॥ ಖೂಳಖಳನಿವನು ಬಹುಕಾಲ ತಪವಿರ್ದಜನೊಳ್ | ಕೇಳಿ ಪಡೆದಿಹನೊಂದು ವರವ ॥

[ಮೈರಾವಣನು ಬೇಡ ಬೇಡ ಹೇಳಬೇಡ ಎಂದು ಗೋಗರೆದರೂ ಕೂಡಾ ದುರುದುಂಡಿಯು ಅವನ ಪ್ರಾಣದ ರಹಸ್ಯ ತಿಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಮೈರಾವಣನು ಹಿಂದೆ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಮೆಚ್ಚೆಸಿ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬೇರೆ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿಸಿ ಇಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತಹ ವರವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಂತೆ ಈಗ ಇವನು ತನ್ನ ಪಂಚಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಆ ಮಹಾಮಾಯಿ ಕಾಳಿಕಾ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ದೇವಿಯ ಕೆಳಗಡೆ ಇರುವ ಪೀಠದ ಒಳಗಡೆ ಐದು ವಜ್ರದುಂಬಿಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ನೀನು ಅವುಗಳನ್ನು ನಾಶ ಪಡಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಇವನು ಸಾಯುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಹನುಮಂತನು ಕೂಡಲೇ ಹೋಗಿ ಆ ದುಂಬಿಗಳನ್ನು ತರುತ್ತಾನೆ]

ಹನುಮಂತ : (ತ್ರಿವುಡೆ-2) ಎಂದು ಸೂಚಿಸಲಾಗ ಪವನಜ | ಒಂದೆ ನೆಗೆತದಿ ಹಾರಿ ಭ್ರಮರವ | ತಂದು ಪುಡಿಗೈದಾಗ ಖಳ ಧರೆ | ಗಂದು ಒರಗೆ |

[ಹನುಮಂತನು ಕೈಯಿಂದ ಒಂದೊಂದೇ ದುಂಬಿಯನ್ನು ಹಿಸುಕಿ ಪುಡಿಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಮೈರಾವಣನ ಒಂದೊಂದೇ ಅಂಗಗಳು ಮುರಿದು ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಕೊನೆಯ ದುಂಬಿಯನ್ನು ಹಿಸುಕಿದಾಗ ಅವನು ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ತೆರೆ ಇಳಿ ಬಿಟ್ಟು ಮೈರಾವಣನನ್ನು ಒಳಗೆ ಕಳಿಸುವುದು]

[ನಿನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟಿ , ಬೆಳಗಾಗುವುದರೊಳಗಾಗಿ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಲಂಕೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯಬೇಕಾಗಿದೆ ಏಳು ಹೋಗೋಣ ಎಂದು ತೆರಳುತ್ತಾರೆ]

* * * * *